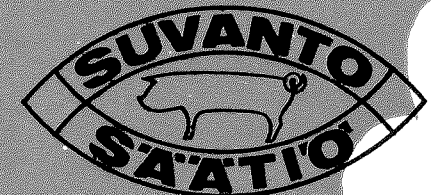

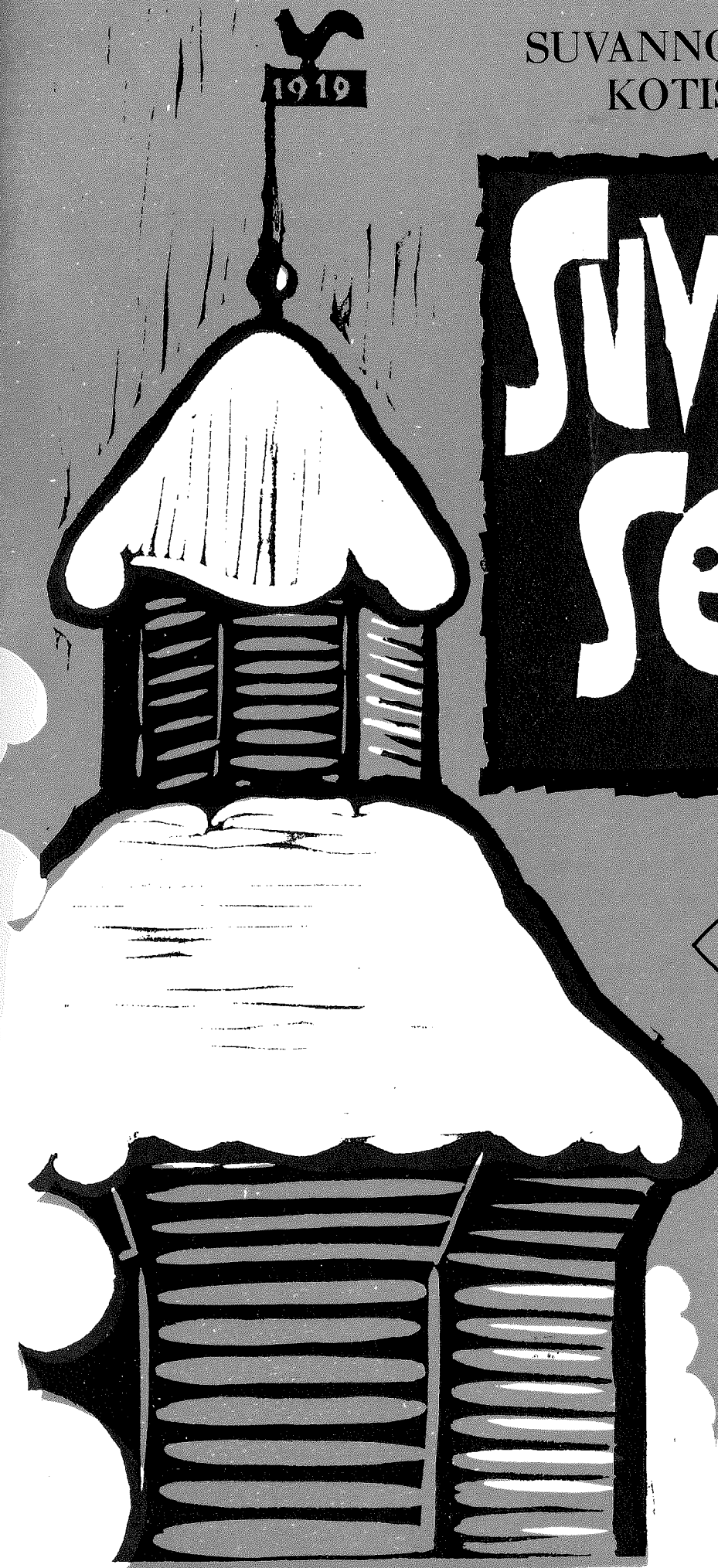
SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

Suvannon seutu

Julkaisija:

Jouluna
1975

Aamunkoitto korkeudesta

Ne, jotka elävät pimeydessä, ikävöivät valkeutta. He tervehtivät iloiten päivänkoittoa ja aurin-gon paistetta, vaikka se jää lyhyt-aikaiseksi. Joulu on ollut kansallemme vuosisatojen ajan lyhyt kesän häivähdys talven keskellä. Se on tavoite, ja siitä tulee myös ponnahduslauta uuteen vuoteen. Seimen lapsi on siirtynyt karussa idyllissään teknillisen aikakauden keskelle. Hän on edelleen aiheena tuhansille mietelmille ja runoille. Mutta näemmekö Jeesus-lapsessa Jumalan kirkkauden, aamunkoiton korkeudesta?

Johannes Kastajan isä, pappi Sakarias tervehti etukäteen Kristuksen tuloa puhuessaan vastasyntyneen poikansa profeetallisesta tehtävästä:

"Ja sinä, lapsukainen, olet kutsuttava Korkeimman profeetaksi, sillä sinä olet käyvä Herran edellä valmistaksesi hänen teitään,

antaaksesi hänen kansalleen pelastuksen tuntemisen heidän syntiensä anteeksisaamisessa, meidän Jumalamme sydämellisen laupeuden tähden, jonka kautta meidän puoleemme katsoo aamun koitto korkeudesta, loistaen meille, jotka istumme pimeydessä ja kuoleman varjossa ja ohjaten meidän jalkamme rauhan tielle." Lk. 1: 76—79.

Mitäpä järkävä ihminen osaisi pimeydessä muuta tehdä kuin istua ja odottaa valkeutta! Se, joka lähtee pimeydessä vaeltamaan, ei tiedä, minne menee. Olemmeko tällaisia vaeltajia vai pimeydessä istujia? Jumalalle kiitos, että on olemassa kolmaskin vaihtoehto. Hän on hyvydessään lähettänyt Poikansa valkeudeksi maailmaan. Jumalan kirkkaus loistaa Kristuksen evankeliumista niinkuin aurinko. Sen valkeudessa on hyvä elää ja vaelttaa. Syntien anteeksi-antamus on ihmisen sielun todelli-

nen ravinto, joka tekee hänet iankaikkisesti eläväksi. Jeesus Kristus on Jumalan lahja maailmalle. Hän on sitä sinulle ja minulle.

Nykyajan komeutta tavoittelevalle elämäntyylille on ominaista ulkonaisen kauneuden tavoittelu. Pieni ja vähäpätöinen lahja voi näyttää arvokkaalta, kun se on hienossa pakkauksessa. Joku taas ei ymmärrä kääreelle panna painoa ja antaa arvokkaan lahjan ruskeassa ja nuhraantuneessa paperissa. Jumala antoi kalleimman lahjansa vaatimattomassa muodossa. Tärkeintä ei siis ole se, missä muodossa saamme, vaan se, mitä saamme. Joka tapauksessa kiitos on paikallaan. Vietämmekö joulua kiittollisin mielin? Ellei näin tapahdu, emme varmaankaan ole vielä oppineet tuntemaan saamamme lahjan arvoa. Katso, kuinka enkelit ylistivät Jumalaa Kristuksen syntymän tapahduttua. "Kun-nia Jumalalle korkeuksissa, ja

SALOTORPAN JOULU

maassa rauha ihmisten kesken, joita kohtaan hänellä on hyvä tahto!" Luuk. 2: 14.

Maan päällä vallitsee ihanteellinen olotila silloin, kun Jumalalle annetaan kunnia ja kun ihmiset elävät sovussa keskenään. Silloin, kun ihmiset tahtovat itselleen kunnian, he ensimmäiseksi siirtävät Jumalan syrjään. Jotkut ovat menneet jopa niin pitkälle, että he kieltävät Hänen olemassaolansa-kin. Sitä mukaa kuin Jumala alennetaan ihminen korotetaan. Ketäpä jumalankieltäjät jumaloisivat ellei ihmistä! Tästä puolestaan seuraa rauhattomuus ihmisten välisissä suhteissa. Jumalan kunnia on kuin perintö, josta vainajan omaiset riitelevät pakahtumiseen asti. Silloin sodan polku tallataan kovaksi, mutta rauhan polku jää ruohottumaan. "Heidän jalkansa ovat nopeat vuodattamaan verta, hävitys ja kurjuus on heidän teillensä, ja rauhan tietä he eivät tunne. Ei ole Jumalan pelko heidän silmäinsä edessä." Room. 3: 15—18.

Johannes Kastajan isä riemuitsi tulevasta Kristuksesta, jonka kautta Jumala ohjaa meidän jalkamme rauhan tielle. Jeesus Kristus on Rauhanruhtinas. Siksi myös hänen syntymäpäivänsä on rauhan juhla. Jokainen tahtoo viettää joulun rauhassa. Siksi ihmisten on käännäyttävä pois omilta jumalatomilta ja kunnianhimoisilta teiltään. Kääntymys vaatii nöyryyttä ja itsensä kieltämistä, mutta se on välttämätöntä. Jumala ei vaadi meiltä mitään pahaa. Ihmisen tulee kääntyä pahasta hyvään ja pimeydestä valkeuteen. Aamunkoitto korkeudesta on tapahtunut tosia. Armon päivä on tämä päivä. Armon vuosi on tämä vuosi. Jeesus Kristus elää ja hallitsee. Hänelle kunnia kautta kaikkien sukupolvien.

M. Roininen

Korpikuusien mahtava siluetti piirtyi lyijynharmaata taivaan kantta vasten ja hämääjän häipyvä päivä teki tilaa pimeän tuolle.

Saapuva hämää kietoi maise-man tummaan vaippaansa ja ilta-tuuli viritti unettavan kehtolaulunsa. Raskaasti huokui rannaton salo.

Kaukaa salolta kuului ketun ki-

Karjalainen joulu

Joulu saapuu pitkin askelin moniin karjalaisiin koteihin.

Luonto antaa vaipan valkean koristeeksi joulumaiseman.

Missä karjalainen asustaa siellä säilyy pala Karjalaa.

Vaikka saimme kovan kohtalon, ilon läike sielussamme on.

Joulun-vietto tavoin entisin säilyy, niinkuin vanha murrekin.

Pöydät piirakoista täyttyvät, ruoat perinteiset kypsyvät.

Tupa koristetaan himmelein, joululaulut soivat kanteleihin.

Joulun sanomasta iloiten saamme käydä seuraan paimenten.

Vierii ajan virta rauhaton. — Joulu Jeesus yhä sama on.

Elsa Tuokko

meä haukunta johon yksinäinen huuhkain vastasi huhuillen. Puiden latvoissa puikkelehtiva varis-parvi halkoi suhisevin siivin taivaan kantta. Lauha talvinen ilta huokui syvää rauhaa. Luminen metsä oli kuin kappale kauneinta satua.

Oli joulun aatto. Maassa rauha ja ihmisillä hyvä tahto.

Suuren juhlan läheisyys herkisti ihmisten mielet. Kylminkin sydän sulii ja laupias Samarialainen heräsi henkiin. — Koko kristillinen maailma koki jälleen suuren ihmeen — Beethemissä, Daavidin kaupungissa syntyi inhimillisyyttä.

Hämää hiljensi arkisen touhun. Ikkunoihin ilmestyivät lamppujen valot ja saunojen tienoilla leijui sininen sauhu johon oman nautinnollisen aistimuksensa antoi haudottujen vastojen herkullinen tuoksu. Perinteellinen joulusauna odotti kylpijöitä.

Taipaleesta Koveraojan kautta Saapruun johtava tykkitie häipyi hämääjän. Vain yksinäinen nainen kiirehti kiireisin askelin kohti synkkää saloa. Pitkäksi venyi kulkijan askel, joskus jopa juoksuksi pisti. Hiljattain satanut lumi hiljensi askelten äänet. Kuin aave yössä kulki yksinäinen kulkija.

Koppasen tienhaarassa kulkija pysähtyi ja mietti, poikkeaisikohan talossa tiedustelemassa saunaa? — Olisihan ne pojatkin käy-tettävä saunassa — ja tuntuisihan se joulukin joululta jos olisi vastantuoksuinen puhdas pinta ja saisi pukea yllensä puhtaat vaat-teet.

Oli harmillista ettei salotorpalla ollut omaa saunaa. Miten mukavaa olisi, jos nytkin saisi kylpeä omas-

sa saunassa, mennä saunasta suoraan tupaan ja pötkähtää sänkyyn lämpöisten peittojen alle poikien viereen. Ei ollut salotorpalla omaa saunaa. Ei ollut Vaskelan isäntä katsonut sen rakentamista tarpeelliseksi. Vain vanhan rakennuksen oli jostakin tuonut ja pystyttä sen metsänsä laitaan sitävarten, että voisi siellä joskus tilapäisesti yöpyä. Ne kun ne Vaskelaisten metsät sijaitsivat Vilakkalan salolla, ja Liisa poikineen eleli torpassa vain vuokralaisena.

Koppasen taloon oli tykkitieltä matkaa noin kilometrin verran. Hetkisen näytti Liisa olevan kahden vaiheilla, kumpaan suuntaan kääntyisi? Ei malttanut Liisa poiketa Koppasen taloon — kotikävä voitti ja matka jatkui yhäti synkkenevää saloa kohti. Huoli lapsista painoi äidin mieltä — Ikävähän niillä raukoilla jo oli — Ja voisihan sitä, — mietti Liisa, Koppasen saunaan poiketa kysymättäkin. Mukavia naapureitahan ne Koppaset olivat. — Olivat varmastikin lämmittäneet saunansa niin kuumaksi, että kyllä sieltä löytyä löytyisi sekä Liisalle, että myöskin Liisan pojille. Jo aamulla aikaisin oli Liisa lähtenyt lastensa luota. Vain vanhin tiesi, mihin äiti oli mennyt. Jo illalla oli äiti antanut vanhimmalleen ohjeet tulevaa päivää varten: — "Kuule, kun te aamulla heräätte, niin pidä pienemmistäsi huolta. Sano heille, että äiti tulee illalla kotiin. — Ja sitten kun teille tulee nälkä, ota kaapista leipää ja margariinia ja syökää. — Ja sitten vielä eräs asia: muista lämmittää tuvan uuni, ja mikäli haluat, ja mikäli poikien mieli tekee, saat paistaa uunissa paistikkaita. — Mutta muistakaa olla tulen kanssa varovaisia".

Ensin vei Liisa Koveraojalle Albiinin Hessalle kehräämänsä langat ja siitä matka jatkui Vilakkalaan, jonne Liisa vei Muonin emännälle ompelemansa hameen.

Liisa oli monitoimi ihminen, teki työtä työkseen mitä milloinkin sattui saamaan. Keväät, kesät ja syksyt kuluiivat talollisten töissä, mutta talvisin piti turvautua "vokiin" tai ompelukoneeseen.

Eiväthän ne naisihmisen tienistit kovin suuria olleet, eikä perheen leipä perin leveetä. Sellaista retuuttamistahan se oli, se köyhän elämä. Ei ollut päivä päivää parempi. Köyhyys veti puutteen reikä ja kurjuus istui kuskarina.

Sodanjälkeisen kaksikymmenluvun alkuvuodet olivat yleisestikin ankeita aikoja. Nuori tasavaltaamme kulki verkkaisin, määrätietoisin askelin kohti onnellisempaa tulevaisuutta — kohti valoa ja parempaa päivää. Rikkailla rintamailla taloudellinen hyvinvointi oli jo tapahtunut tosiasia, mutta syrjäseutujen pieneläjä kamppaili edelleenkin kurjuuden kourissa. Hiljattain käyty kansalaissota jätti jälkeensä suuren määrän surevia leskiä, yksinhuoltajia, sekä suuren määrän mieronkeitä taivaltavia sotaorpoja. Juuri he olivat se osa kansastamme jota puutteen peikko pahimmin ravisteli, ja jotka hartaimmin odottivat "laupiaan Samarialaisen" henkiin heräämistä.

Myös Liisa oli leski ja yksinhuoltaja — ei tosin sotalleski, mutta leski kuitenkin. Liisan ajatukset askartelivat joulun ympärillä. Jouluun, sekä sen jälkeiseen aikaan hän suhtautui luottamuksellisen toiveikkaasti. Mitään pahempaa puutetta ei ollut tiedossa, sillä juuri joulunalusviikolla oli Liisa poikinen saanut kokea Tope-liuksen joulusadusta uudenlaisen version: "rikas tehtaan patruuna" (Sakkolan kunta) oli lahjoittanut heille jauhosäkin ostoon oikeuttavan lapun.

Jauhosäkin olivat pojat itse hakenneet Saaprusta, Koirasen Eljak-selta lainaamallaan vesikelkalla.

Tänään saamallaan rahoilla osti

Liisa jouluksi jotakin. Eiväthän ne Liisan vähäiset tienneet suuriin ostoksiin riittäneet, mutta olipahan sentään jotain saanut — jotain arkisesta poikkeavaa, jouluna pöytään pantavaksi. Eikä tuo köyhä mitään herkkuja kaivannutkaan, olisi vaan, tottumaton kun herkkuihin oli, saanut jouluna ripulin. Salotorppa, pieni ja vaatimaton, vain yksi huone ja eteinen, ympärillään korkeat kuuset.

Huoneessa paloi valo. Pöydän takana istui "Oskarin" kokoinen poika ja sängyn laidalla kaksi siitakin pienempää.

Väsyneenä, mutta hymyillen saapui äiti kotiin. Ovensuussa äiti pysähtyi, laski kantamukset käsistään, siristeli hetkisen silmiään kuin totutellakseen valoon ja tiedusteli:

— No, kuuluukos tänne jotain erikoista?

— Eihän tänne mitään erikoista — hyvinhän me voimme, kertoi vanhin. Toiseksi vanhin painoi kaipaavan katseensa alas, mutta nuorin tunnusti rehellys:

— Kuule, äiti, minulla oli sinua ikävä, minä ihan itkin.

Äiti painoi lapsensa hellästi rintansa vasten ja molempien huulilla karehti onnellinen hymy.

Äiti laittoi pojilleen syötävää. — Sellaisen pienen välipalan vain, illallinen syötäisiin vasta myöhemmällä, vasta sitten kun ensin oltaisi käyty Koppasessa joulusau-nassa.

Syödessään äiti katseli poikiaan. Äidin vaisto kertoi äidille, ettei kaikki ollutkaan niinkuin olisi pitänyt olla. Lasten mieliä painoi joku — heidän onneensa oli syntynyt särö. Äiti ei puhunut mitään, odotti vaan, ja vihdoin pojat pukivat pahan mielensä sanoiksi:

— Äiti, miksi meillä ei ole joulukuusta niinkuin Koppasillakin on?

— Katsokaas — puhui äiti —

Kesäinen kuva "Salotorpan joulun" maisemista. "Sopasen sakki" metsän istutuksessa. Kuvassa toinen oikealta kirjoittajamme V. U. Tuokko.

syy on se, ettei meillä ole sellaiseen varaa — me olemme köyhiä.

— Ovatko Koppaset sitten rikkaita?

— Eivät hekään rikkaita ole, mutta kuitenkin paljon rikkaampia kuin me. Katsokaas, heillä on maa jota viljelevät ja heillä on isä joka tienaa.

Puhuessaan painoi äiti päänsä alas ja hänen silmissään kimmelsi kyynel. Äidin kyynel ei jäänyt huomaamatta. — Häpeillen painoivat pojat katseensa alas ja sydäntä kouristi syyllisyyden tunne.

Molemmiin puolin kiusalliseksi muodostuneen tilanteen laukaisi äiti laulamalla vanhan — kenties jo lapsena oppimansa laulun: "Köyhän lapsen joulukuusi kasvaa kankahalla, kotona ei sitä nähdä köyhän orren alla..."

Pienen välipalan syötyään painui salotorpan väki jälleen taipaleelle. Kuin hanhen poikaset taapersivat pojat emonsa perässä pitkin pimentynyttä, ohuen lumikerroksen peittämää tykkitieltä pitkin kohti Koppasen taloa ja joulusau-naa.

Oikein oli Liisa arvannut —

Koppasen sauna odotti kylpijiä ja saunan jälkeen emäntä tarjosi oikeat vehnäs-kahvit.

Koppasen pirtissä seiso joulukuusi ja lapset odottivat joulupukin tuloa. Toivo oli jo iso mies — ja eiväthän Sulo ja Taunokaan enää pukiin uskoneet, mutta Martta ja Erkki olivat aivan varmoja joulupukin olemassaolosta. Hieman kateellisina katselivat Liisan pojat Koppasten koristeellista joulukuusta. Erkki kertoi, että Kurikan Paavolaisillakin oli joulukuusi ja siinä oli ihan oikeita lippujakin koristeina. Huomena, tai viimeistään Tahvananpäivänä päättivät pojat käydä katsomassa sitä Helena-tätiläisten koristeltua kuusta. — Mahtoi se kuusi olla upea ilmestys? — Mahtoivatkohan ne tädin lapset olla kilttejä, ja poikkeaisikohan se joulupukki heidänkin talossaan? Kilttejäähän Liisan pojat tiesivät olevansa, mutta eihän se pukiin kaikkien köyhimpiin torppiin kehdannut poiketa. — Johtui kaiketikin siitä se poikkeamattomuus, että pukki tiesi, ettei niillä köyhillä olisi edes heiniäkään po-

roille antaa — ja eihän se pukin-kaan poro jaksaisi nälkäisin vatsoin juosta hölkätä pitkien salotaipaleiden takaa rikkaampien luokse...

Kun Liisa poikineen vihdoin palasi jälleen torpalleen, odotti siellä yllätys — Vieno, Liisan vanhin lapsi oli saapunut jouluksi kotiin. Vieno alkoi olla jo aikuisten kirjoissa kulkeva tyttölapsi — lienee silloin ollut jo neljäntoista ikävuodellaan oleva nainen.

Vieno oli Konevitsassa ihan oikeassa herrasperheessä lapsenpiikana. Se herra oli oikein armeijan upseeri ja suuria kouluja oli rouvakin käynyt. Kotonakin puhuivat vallan vieraita kieliä. Niin, — ja ihan valkoiset lakitkin olivat molemmilla ja niissä lakeissa oli oikein oikeat kultaiset korutkin — Lyyraksi ne niitä korujaan kutsuivat.

Äiti ja Vieno olivat vähän salaperäisen näköisiä. Poikkisivat joskus yhteisille asioilleen ulos ja muutenkin pyrkivät supattelemaan keskenään. Liisa keitti tyttärelleen tuliais-kahvit, ja kun kahvit oli jutu, sanoi Vieno: "Taidanpa tästä minäkin lähteä saunaan? Mitähän jos menisinkin Korvenojalle asti ja kylpisinkin Hel'-tädin saunassa?"

Mene vaan, yllytti äiti, ja iski tyttärelleen silmää. — Minä tästä taidankin lähteä sinua pikkuisen matkaa saattamaan, jatkoi äiti ja laittoi takin päällensä.

Vain hetkisen viivähti äiti ulkona, tuli tupaan ja kuin hälvettäkseen poikiensa haikeutta sanoi: Eihän se Vieno siellä kauan viivy. Kohtahan se sieltä tulee. Pianhan hän, nuori tyttö tämmöisen matkan juoksee.

Mitähän mahtoikaan aikaa kulua Vienon lähdöstä? — Lienee siitä kulunut kymmenisen minuuttia, kun ovelta kuului koputusta. Ensin tosin kuulosti siltä, kuin reen

jalakset olisivat narahdelleet tiellä.

Kukahen sieltä nyt näin myöhään mahtaa meille tulla, kummasteli äiti? Onnia pyrki naurattamaan, tiesi kai jotakin, mutta nuorimmat puikahtivat äidin taakse piiloon.

Käyhän sinä, Onni, aukaisemas-
sa ovi vierasalle, käski äiti.

Kas, itse joulupukkihan se sieltä tulee, päivitteli äiti. — Käy nyt pukki vähän peremmälle ja istu. Pukki tuli peremmälle ja istui. Pukilla oli pitkä parta ja päällään sillä oli aivan samanlainen takki kuin jos äidin takki olisi käännetty nurinpäin.

Kaukaakos se pukki tulee, uteli äiti.

Sieltähän minä Lapista. — Sieltä ihan Korvatunturista saakka, kertoi pukki. No mutta onkos tässä talossa kilttejä lapsia?

Kilttejähan me, — ehätti Valtteri. — Onhan tuo Viljo joskus ollut tuhmakin. Katsos, pukki, kun tuo Viljo vielä pissiikin housuunsa...

Viljo katsoi kauhuissaan pukin kädessä olevia vitsoja, mutta tälläkertaa sattui pukki olemaan armeliaalla tuulella ja tyytyi pelkkiin nuhteisiin.

Pukilla tuntui olevan kova kiire — ja hyvinhän sen saattoi ymmärtää, sillä piti hän pukin käydä tämän yhden illan kulussa satojentuhansien lasten kodeissa.

Jaettuaan lapsille lahjat, —

kullekin lyijykynän, vahakankaisen rahapussin, sekä avainketjun, toivotti pukki kaikille oikein kädessä pitäen hyvää joulua.

Ne nyt saadut lahjat, ne olivat Liisan poikien ensimmäiset joululahjat, ja niistä osattiin todellakin iloita...

Melkein välittömästi pukin lähdän jälkeen tuli Vieno-siskokin kotiin. Oli kuulemma nähnyt pukin tulon, eikä malttanutkaan mennä saunaan.

Silmät onnesta loistaen kehuivat pojat kilttiä joulupukkiä ja näyttivät sisarelleen saamiaan joululahjoja. — Ne olivat mieleiset lahjat, kyllä niitä kelpasi kehua ja näyttää.

"Aatto juhlista jaloin", sanotaan. Mutta mikäli lapsuusaikojen jouluista puhutaan, muuttasin mielelläni tuon sanonnan näin kuuluvaksi: Aatto joulusta herkin, aaton ilta hartahampi...

Tavallista runsaampi illallinen nautittiin hartain mielin. Illallisen päätyttyä äiti luki raamatus-
ta joulun sanoman. Hän kertoi Jeesus-lapsesta joka oli lasten, ja myöskin köyhien ystävä.

Perheen yhteisen — ikimuistosen illan päätti virsi: — "Enkeli taivaan lausui näin, miks hämmästyitte säikähtäin, mä suuren ilon ilmoitan... Pian sammuvat valot. Vaatimattomassa salotor-
possa, mahtavien korpikuusien suojaavassa syleilyssä nukkui onnellinen perhe.

V. Verner

Menneitä joulu- muistelmia

*Rajanlapsen joulut,
joulut kaukaiset,
joulut kodittomat,
taakse jäänehet.*

*Vieraan orren alla
soi joulun sävelmää,
kuusen uutta kieltä,
en jaksa ymmärtää?*

*Rajanlapsen koti
kaas jäänyt on.
Tään ajan puuhinassa
on miete: onneton.*

*Rajanlapsen polut vain
jatkuu eteenpäin.
Kun oven jälkeen sulki,
vain muistot enää jäi.*

*Hän jälleen kodissansa
käy joulun viettohon,
on kuusi kynttilöineen.
Jälleen joulu on.*

*On valkea maa.
Tielle satanut valkoista lunta.
On polut menneet
vain unhojen unta.*

Nyt joulu on!

Helvi Laaksonen

MAASEUTUVÄKI

Lempäälän-Viialan Osuuspankki

Viisi palveluvalmistia konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvittaessanne luottoa tarpeisiinne.

Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Lapsuuteni joulumuistoja

"Jo hämärtäi ilta ja kulkuset soivat ja laukkasi hevoset, mi jouluvieraat toivat..."

Joulu-aattona aikuiset heräsivät aikaisin ylös, ensin täytyi hoitaa kotieläimet ja sitten kakkaran ja piirakan paistoon, jouluksi paistettiin myöskin vehnäst.

Joulukalja ja muita ruokia oii tehty jo ennenmin. Pantiin lihaa "pottiin" paistumaan. Uuni-puuro-
ja tehtiin milloin mistäkin ryynistä. Silloin ei ollut joulukinkkuja, ainakaan vielä yleisesti. (Vaikka olimmekin porsaspitäjässä.)

Erikoinen jouluherkku oli siirappi (paataikka), jota ostettiin kaupasta ostajan astiaan tarpeen mukaan. Siirappia syötiin pullan kanssa ja hyvää oli.

Kun tupa oli siivottu, tuotiin joulukuusi sisälle. Kuusen koristaminen oli usein lasten hommaa, aikuiset vain vähän auttoivat. Kuuseen laitettiin ihan oikeat kynttilät ja kotitekoisia koristeita, vain vähän oli ostokoristeita palloja, kultalankoja ja latvatähti. Illan lähestyessä aika alkoi tuntua lapsista pitkältä, ennen kuin ilta joutui. Käytiin joulusaunassa ja siellä pelotti jospa pukki tuleekin sillä aikaa kun olemme saunassa ja siksi oli kova kiire saunasta pois.

Tulihan lopulta pukkikin, joka oli kovasti jännittävä hetki, kun toi milloin mitä tullessaan. Lahjojen parissa meni aika nopeasti ja lapsia alkoi nukuttaa. Oli luvattu joulukirkkoon ja siksi aamulla täytyi aikaisin herätä. Ei tarvinnut kahta kertaa herättää, kun noustiin. Isä oli valjastanut jo hevoson, saatiin vällyt peitteeksi ja saali korviin, jos oli pakkahan.

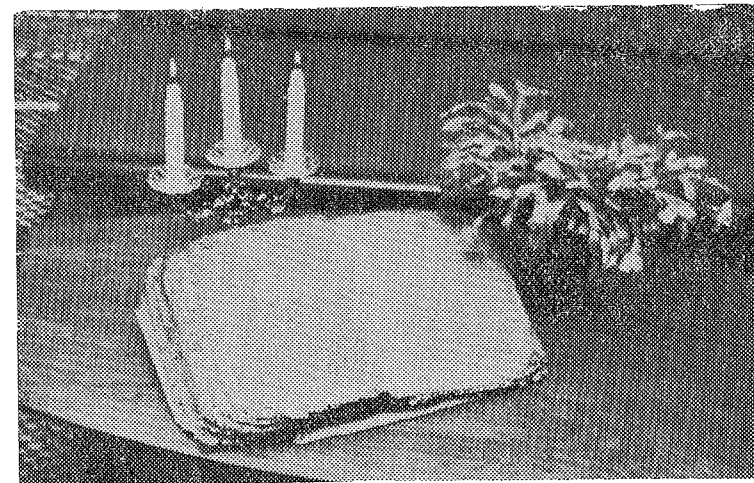
Oli juhlallista ajaa, kun kulkuset kilisivät ja oli muitakin kirkkomiehiä tiellä. Matkaa oli 10 km,

siinä sai kököttää jonkin aikaa reessä.

Kirkko oli juhlallinen ja valoisaa, kaikissa kattokruunuissa paloi-
vat kynttilät. Ihmisiä oli kirkko tupaten täynnä, oli tulleet pitkin pitäjää.

En muista paljon sitä saarnaa, mutta muistan, että joulupukki oli

va kuljetti kirkkomiehiä kirkolle. Isä sanoi minulle, että nyt mennään laivalla joulukirkkoon ja mentiin laiturin (rykin) päähän, joka oli hyvin pitkä ja jäinen, pimeässä vaarallinen kulkea, koska meillä ei ollut minkäänlaista valoa. Laiva kävi Lapinlahden laiturissa, mutta ei poikennutkaan

Raamattu ja kynttelikkö kuuluvat jouluun.

tuonut minulle pitkävartiset nauhakengät ja ne olivat jalassa. Niitä kenkiä täytyi katsoa vähän väliä, sillä ne olivat mieluisat minulle. Kirkon-menon loputtua oli kova kuhina, ennenkuin päästiin ulos kirkosta. Päiväkin alkoi häämöt-
tää, kun alkoi kotimatka. Nyt ajettiin kilpaa, jossa menossa rekikin joskus pyllähti nurin.

Veljeni oli pienenä sanonut kirkosta poistuessaan, kun oli nälkä, hän oli aamulla syönyt vain puoli kakkaraa, että tähän nälkään olisi-
sin kyllä syönyt koko kakkaran.

Muistan erään jouun, jolloin Suvanto ei ollut vielä jäätynyt ja lai-

Lepp'ojaan, meidän pettymyksemme oli silloin suuri, kun lähdimme tallustelemaan takaisin kotiin. Eräs joulu on jäänyt erikoisesti mieleen. Kun sisareni oli miehineen Kanadasta käymässä kotona ja kaksi veljeä oli tullut joululomal-
le. Silloin valjastettiin hevonen parirekien eteen ja lyhty valaisemaan ja lähdettiin isolla joukolla joulukirkkoon.

Joulua seurasi aina Tahvonanpäivä, jolloin vartuttiin tahvanan ajania, tai itse mentiin tahvanan ajoin.

Lopuksi oli haikaa olo, kun joulut loppuivat ja joulukuusi vietiin pois. Alkoi oikein vanhan ajan kunnan talvi.

Keljan tyttö

Tähtiviitta

*Syttyy taivahalla iltatähti,
viittaa tietä minne Jeesus lähti
meidät lunastettuaan
kuolon kahlehista.*

*Siellä enkelien kuoro laulaa
ylistystä Jumalan ja Jeesuksen.
Pyhään joukko ympärillään
liittyy lauluun enkelten.*

*Kaikuu kaunis sävel taivaan.
Yhtyy siihen soitto huiluun,
kitarain ja torvien.
He kaikki kiittää Jumalaa.*

*On rauha siellä ikuinen
ja ilo luona taivaan Herran.
Asunnoissaan hänen luonaan
turvamme on varma kerran.*

*Mun sieluni halajaa
nyt sinne aina vaan,
kun näen iltatähden
taivaalla vilkkuvan.*

Y r j ö T e n k a n e n

Joulurunno

*Joulujuhla jälleen sai,
joulu seitsemänkymmentäviisi.
Ajassa elomme päiviä,
se vuodella jälkeen siirsi.*

*Kun joulua taasen vietämme,
me palvomme Jeesus-lasta.
Hän mielemme laatua tutkailee,
ei lakkaa seuraamasta.*

*On pyhä meille joulun yö.
Kuin vanhemmat valvomassa.
Olemme kuin paimenia kedolla,
kuoroa kuulemassa.*

L a i n a H u u s k a

Ahon reunalta

Sokeri on makeata, sitä aina si-
sin — näin lauleli neitonen, silloin
kerran, kun piirileikkiä pyörittiin.
Vaikka se kevein mielin ilmoille
kajahti nuoruuden huolettoman
ilon ilmaisuna, siitä silti soi ajan
sävel, raskaan ilottoman elämän
kovuus — se oli nuoruuden toive,
haave elämän nautinnoista.

Tämä laulu helähti muististani
kun katselin mainosta: "Sokeriton
sunnuntai, terveelle miehelle terve
ruokalista", tätä sunnuntaita vie-
tettiin 26.10 tänä syksynä. Jokai-
nen on kuullut tai lukenut, miten
sokeri on epäterveellistä ravinto-
na! No, minun ei ole syytä puut-
tua tähän keskusteluun, vielä vä-
hemmän mitään neuvoja jakele-
maan, silloin helposti ajateltaisiin:
— Katso miten viisaaksi tuo Viki
on tullut! Juohtuu vain mieleeni
ukkojen tarinat, kuinka heidän ai-
kana, viime vuosisadan loppu-
vuosina, sokeria arvostettiin, että
uskallettiin sen kuljetukseen Pie-
tarista ja antautua jännittäviin
seikkailuihin rajalla. Laki oli an-
kara: Meni hevonen ja reki, jos
sokeria tavattiin kuormasta! Suo-
men autonominen asema Venäjän
yhteydessä keisarinvallan aikana,
toi maiden välille tullirajan. Raja
muussa mielessä oli avoin. Viina
ja sokeri kuului tullin alaisiin ta-
varoihin, joka nosti sen hintaa
tullimaksun määrällä. En tiedä sa-
noa, miten suuri maksu kilolta oli,
mutta joka tapauksessa se hou-
kutteli salakuljetukseen. Yleensä
rajapitäjien asukkaat, kaupan-
käynti Pietarin kanssa oli vilkas-
ta, miltei poikkeuksetta omat tar-
peensa salakuljettivat!

Elettiin joulunalusviikkoa. Petä-
järven ja Nurmijärven miehiä is-
tui "sainoissa" samassa pöydässä
Vartiamäessä. — Kaupat oli tehty,
nyt maisteltiin votkaa! Tarina

rönsyili rehevänä ja ympärillä
kuohui elämä väkevänä, nauru he-
lähti ja "tievuskan" lanne keinui
kutsuvana. Myllyn Mikko Nurmi-
järveltä tuli siinä huminassa vä-
hän kovaäänisesti kertoneeksi os-
tanensa isomman erän sokeria. An-
taa kyläkauppiaalle joulusokerit
ja että Antti vie ne rajan yli "sas-
tovan" vierestä — tämä Antti oli
Petäjärven poikia ja Mikolla ren-
kinä. — Tämän keskustelun kuuli
viereisessä pöydässä istunut Rau-
dun isäntä, jolla oli viinoja vietä-
vänä kotiin. Hänelle välähti: Mi-
näpä kantelen tietoni "viskaaleil-
le" — tullimies — eivätpä nuuski
minun rekeäni niin tarkasti! Hän
lähti tätä silmällä pitäen aikaisem-
min ajelemaan kohti rajaa ja Rau-
tua.

Eipä siinä toiset huomanneet
ajan kulua, vasta aamutunneilla
lähdettiin ajelemaan. Antti siinä
rämmelsi vielä täydessä sellissä,
haastaen tappelua "uratniekan"
kanssa. Toiset naapurit epäilivät,
että miten tuon Antin ajo sivu
"sastovan" onnistuu?

Mikko tuumi: — Kyllä Antti
asiansa tietää, ennen me palamme
kuin Antti!

Lunta oli vähän puoleisesti, il-
ma leuto, reki juoksi ja miehiä
vielä laulatti.

Sahanotkossa erosi Antti toi-
sista ajajista, ylitti Myllynlityn
kohdalta yli rajan, Kärskylään, Su-
venmäelle, ei mennyt Maaselälle,
vaan Orjansaareen, sieltä Luuk-
kalanmäelle, Seppälänlammille ja
Saajensillasta yli Saijejoen.

Ilmiannon saatuaan tekivät "ra-
javiskaalit" myös oman suunnitel-
mansa: — Kerran kuorma on me-
nossa Nurmijärvelle on turhaa ja
sattuman-varaista lähteä vahti-
maan monia rajalta lähteviä teitä.

Mennään Saajensillalle, sinne se
mitään aavistamatta!

Antti kulki kohti kohtaloaan.
Mutta annetaan Antin itsensä ker-
toa:

— Ko mie aloi lasseija siihe
sillal ni, perkele!

Viskaali hattu näkkyky! Mie
pijätän hevosta vähä, ja ajattelin
käännyk mie ympär? — Niil ol
hevone kiini metsävahi talli seinäs
— siit oatteli: — paremmiha mie
eksytä ne Mustjärvekankoal ko
Rauvu teil! Miepäs räppäsi rautik-
kuo lautasil ja siit määntii! Ei
muutako viskoaloihe palttohelmat
heilauttiit, ko siin hajotteliit käsi-
jiä!

No, enneko hyö saivat hevosiesä
irt ja peräst lähtemeä, miul ol
aika ajatella mihi päi ajan. —
Siin väläht mielei et Lutjananie-
mekäres on juoges matala karikko.
— Siint ylitse Petäjärve puolel!

Ko tul Matulouisii niityl mänevä
tiehoara — käänsin siint.

Viskoalit peräst! Jo ampuu pa-
mahuttiin! Toiseki kerra! Mie oat-
teli, jot miul että sokurloi ota!
Jos ei hevone meä tuoho mustan
virtoavoa jokkie, ni sokurit puto-
voat sin justii! Mut se rautikko
ol nii syöksy hevone, niitä on
vähä sellasii. Mie pijin suoraa, ei-
kä olt ko yks-posahus, ko olin ylit-
se! Mut viskoalit ei soanietkoa
hevostoa jokkie. Oatteli: — Lau-
puo, pääsi paskois iha irt!

Niin Antti sitten rauhallisesti
ajeli omia oikoteitään Suosaariin
ja Joutsjärven kautta Vaarin myl-
lyn sillalle. Ryyppäsivät vielä
Heikki-myllärin kanssa "sorokos-
kan" pirtua, ja niin painui joulu-
kuun päivä tummaksi illaksi, jon-
ka suojassa, alla joulun tähtien
tuntui turvalliselta ajella. Missäpä
joulu niin joululle tuntuu kuin ko-
tona ja tanssia tapanin tanssit ko-
tikylässä.

Sinne ajeli Anttikin. Jaakkolan

Joulu "putkassa"

Kerran joulun alla poikkesin
tuttavani luo kylään. Tapasin hä-
net häärimässä traktorin kimpus-
sa ja sadattelemassa. Kun on ak-
ka, auto ja traktori, kyllä rassaa-
mista riittää! — Kyseltiin kuulu-
miset ja tuttavani pyysi lähte-
mään sisälle. Eiköhän emäntä kah-
vit kiehauttaisi!

Kahvia juotaessa kertoi tutta-
vani erään hankalan joulun tapah-
tumista, josta hänen vaarinsa oli
kertonut.

Siihen aikaan Venäjän hallitus
teetti linnoitustöitä paikkakunnal-
la ja työmailla oli valvojina venä-
läistä sotaväkeä. Heidän joukos-
saan oli myöskin Inkerinmaalta
kotoisin oleva nuori ja riuska so-
tilas Vasili.

Linnoitustyömaan lähellä asui
pikkuvarakas talollinen ja hänel-
lä oli kaunis tytär Aino.

Nuoret tapasivat sattumalta,
kun Aino palasi ostoksilta kau-
pasta. Vasili puhui hyvin suomen
kieltä ja pysähtyi juttelemaan.
Tämä tapaaminen ei jäänyt ai-
noaksi, vaan nuoret kohtasivat
usein ja Vasili pistäytyi tytön ko-
tonakin. Aino vanhemmat eivät

suuressa tuvassa soi viulu ja hai-
tari. Oli nuoruuden iloa, haavetta.

Kun soittajat oli sajulla Antti
huumorimiehenä valkeat päreet
kaulassa papinkauluksena "vihki"
räväytti Holman Hessian ja Aho-
lan Antin omalla vihkikaavallaan,
joka rytmikkäästi alkoi ärrien
hauskasti päristen: — Hiiri juoksi
hirttä myöten, oravainen ortta
pitkin ja... No, joulu on aina
ollut leikin ja ilon juhla. Toivo-
taan tulevastakin Hyvää Joulua
Kaikille!

Viki

hyväksyneet "ryssän solttua" ja
Vasilille tuli porttikielto taloon ja
tytölle kotiarestia.

Eivät rakastavaiset kestä pul-
lossakaan! Niin kävi nytkin ja he
tapasivat salassa vanhempiensa
huomaamatta.

Pian Vasili joutui ikävyiksiin
joukko-osastossaan ilta- ja yö-
juoksujen takia. Hän sai henkilö-
kohtaisesti nuhteita ja ylimää-
räistä työpalvelua. Nekään eivät
estäneet nuoria tapaamasta toi-
siaan.

Lopuksi, kun Vasili tuli vasta
aamulla kasarmille, annettiin hä-
nelle kolme vuorokautta arestia.
Se oli suoritettava läheisessä vil-
ja-aitassa.

Jouluaattona Vasili määrättiin
arestia kärsimään. Mukaansa sai
ottaa kolme turkisvälyä kylmää
vastaan. Vasilin aseveljet kävivät
tytön isälle kertomassa, että Va-
sili on putkassa ja pysyy siellä yli
joulun. Isäntä meni kotiin ja ker-
toi, että suureksi iloksi Vasili on
pantu putkaan jouluksi. Mitä lie
pahaa tehnyt? Kuuluu olevan sii-
nä mäenrinteessä olevassa aitassa
lukkojen takana.

Oli jouluaaton aamun. Aino pyy-
si, että saisi lähteä kauppiaan luo
ostoksille. Helposti lupa annettiin-
kin, kun isä tiesi Vasilin olevan
lukkojen takana. Tyttö lähti kau-
palle ja otti kenenkään huomaam-
matta oman aitan ison avaimen
mukaansa. — Jospa tuota tarvii-
taan?

Päivä kului iltaan, eikä tyttö
vieläkään tullut kaupalta. Isä
aavisteli jotain kieroä tapahtu-
neen. Hän valjasti hevosen ja läh-
ti käymään kauppialla. Kauppias
kertoi, ettei Aino ollut käynytäkään
kaupassa. Tästä isä kimpaantui
kovasti ja ajoi kiireesti sotilas-
parakille ja tuikkasi, että missä

Vasili on? — Putkassahan Vasili on! — Onko Ainoa näkynyt täällä? — Ei ole nyt, eikä ole koskaan ollutkaan!

Isäntä palasi kotiin ja alettiin tuumia, mihin tyttö on mennyt? Äiti ajatteli, että tyttö on varmaan mennyt tätinsä luo naapurikylään. Hän on niin monesti ajatellut sinne lähteä.

Tuli joulupäivä, tuli tapaninpäivä, eikä tyttöä kuulunut kotiin.

Isäntä näki kälynsä ajavan pihaan ja luuli Ainon olevan mukana. Mutta ei ollut Ainoa, eikä ollut siellä käynytäkään!

Nyt tuli jo vanhemmille hätä. Missä on tyttö? Käly oli rauhallinen ja harkitseva mies ja alkoi kysellä tarkemmin tapahtumia. — Mennäänpä sinne parakille! Lähdettiin parakille, jossa Vasili istui ruokailemassa kaikessa rauhassa. Isäntä tiukaksi Ainon olinpaikkaa. "A en tiije, ko justitiit päästiit pois putkasta!"

Ei auttanut muu kuin palata taas kotiin.

Kun päästiin kotiin oli Aino jo siellä tätinsä kanssa kahvia hörpimässä.

Missäs sinä tyttö olet ollut? — Voin minä tuon sanoakin! Kun silloin aattona lähdin, en mennyt-kään kaupalle. Otin meidän ison avaimen mukaani, se sopi siihen "putkan" ovilukkoon ja niin pääsin Vasilin luo jouluksi!

Kyllä tämä oli hankala joulu meille jokaiselle, mutta Vasili lupasi hakea minut omakseen, kun pääsee pois sotaväestä!

Matti Ville

**NIEMELÄN
VALOKOPIOLAITOS**
HÄMEENLINNA — PUHELIN 24 522

KUOLLEITA

Mikko Halonen synt. 16. 6. 1896 Vpl Pyhäjärvellä, kuoli 5. 10. 1975 Pikonlinnassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Pyhäjärven Saapru ja viimeinen kotipaikka Hämeenkyrö. Hän oli Suvannon Seudun asiamies.

Armas Matti Kiiski synt. 2. 4. 1908 Sakkolassa, kuoli 18. 10. 1975 Helsingissä. Entinen kotikylänsä oli Sakkolan Lapinlahti.

Taito Meskanen synt. 16. 5. 1913 Sakkolan Vilakkalassa, kuoli 9. 10. 1975 Mäntän sairaalassa. Hänen viimeinen kotikuntansa oli Keuruu.

Eino Kerminen synt. 15. 5. 1914 Sakkolassa, kuoli 5. 9. 1975 Mariansairaalassa.

Eero Johannes Ruottunen synt. 19. 3. 1924 Sakkolassa, kuoli 9. 10. 1975 Lempäälässä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Haparainen.

Martti Sakari Lopenen synt. 1. 8. 1957 Punkalaitumella, kuoli 26. 10. 1975 liikenneonnettomuudessa. Hänen kotikuntansa oli Punkalaidun.

Helena Hinkkanen o.s. Pauku synt. 14. 1. 1898 Sakkolassa, kuoli 17. 6. 1975 Tampereella.

Ellen Ester Luoma kuoli 15. 4. 1975. Hän oli syntynyt 31. 8. 1899. Sakkolassa asuessaan hän oli Lotta-Svärd yhdistyksen johtokunnassa ja SPR:n Sakkolan osaston puheenjohtaja.

**HEIDAT KUTSUTTIIN KOTIIN
2. 10. 1975**

Mikko Ukkonen syntyi 21. 1. 1895 Metsäpirtin Kirvesmäellä, kuoli 2. 10. 1975 Mynämäellä.

Heikki Hatakka syntyi 24. 11. 1900 Metsäpirtissä, kuoli 2. 10. 1975 Kangasalla. Entinen kotikylä Metsäpirtin Saaroinen. Hän oli Mikko Ukkosen sisaren mies.

Aukusti Hinkkanen syntyi 21. 9. 1901 Metsäpirtissä, kuoli 2. 10. 1975 Härmän sairaalassa. Entinen kotikylä Metsäpirtin Viisjoki. Viimeinen kotikunta Kauhajoki. Hän oli Heikki Hatakan sisaren mies.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

80 VUOTTA täytti 2. 10. 1975 vanhaemäntä Anna-Maria Saksanen o.s. Karppanen Punkalaitumella. Hän on syntynyt Sakkolan Riiskaassa, joka oli myös hänen viimeinen kotipaikkansa.

80 VUOTTA täytti 15. 11. 1975 maanviljelijä Albert Koppanen Kangasalan Tiialassa. Hän on syntynyt Sakkolan Haparaisissa. Merk-

kipäiväänsä vietti hän kodissaan Kangasalan Tiialassa lastensa ja heidän perheittensä seurassa.

70 VUOTTA täytti 1. 9. 1975 Väinö Holttinen Viialassa. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Haitermä.

70 VUOTTA täytti 4. 9. 1975 Hilma Katriina Sipilä o.s. Hannukainen ent. Äikäs Tampereella. Hän on syntynyt Metsäpirtissä. Viimeinen kotipaikka Karjalassa oli talvisotaan saakka Sakkolan Kiviniemi.

70 VUOTTA täytti 3. 11. 1975 Rikhard Kurikka Viialassa. Hän on syntynyt Sakkolan Petäjärvellä.

70 VUOTTA täytti emäntä Hilma

Meskanen o.s. Virolainen 10. 10. 1975 Vilppulassa. Hänen ent. kotikylänsä oli Sakkolan Kaarna-joki.

60 VUOTTA täytti 28. 10. 1975 Signe Korkka o.s. Pärssinen Tuusulassa. Hän on syntynyt Sakkolassa.

50 VUOTTA täytti 13. 10. 1975 Toini Kallonen o.s. Rouhiainen Punkalaitumella. Entinen kotikylä Sakkolan Karhola.

50 VUOTTA täytti 18. 11. 1975 Eino Repo Vammalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Vilakkala.

80 VUOTTA täyttää 16. 12. 1975 mv. Matti Kukko Enonkoskella. Hän on syntynyt Sakkolan Valkjärven kylässä.

60 VUOTTA täytti 14. 12. 1975 Arvi Lopenen Pirkkalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kirkonkylä.

**Kiitän
sydämellisesti**

merkkipäivänäni muistaneita.

Johannes Kurikka

Lempäälässä täytettiin vuosia

Elämä kulkee eteenpäin. Mennyt päivä ei koskaan pala. Ihminen aikansa elettyään saavuttaa puolimatkan krouvin, viisikymmen vuotispäivänsä, oli hän miten nuorekas ja toimintatarmoinen tahansa. Sen olemme tulleet kuluneena kesänä täällä Lempäälässä huomaamaan.

Kesän kauneimmillaan ollessa Pajarin Helvi saavutti tämän merkkipaulun. Kuukaus ja päivä jäivät meiltä naapureilta huomaamatta. Leikkimielessä kerrottuna, se oli "viuhahdus" vain.

Toisena tähän puolimatkan krouviin ehti Pitkäsen Vilho. Naapurit ehtivät sen huomaamaan ja veivät "puskan". Sankari oli poissa. Matkoilla, tavataan sanoa. Ei tosin pitemmällä, aamuajelulla vain. Avomien ovien päivä oli silti järjestyksessä ja "puska" voitiin jättää odotamaan kotiin saapuvaa päivänsankaria. Päivä oli 26 elokuuta.

Seuraavana oli vuorossa Tuljamon isäntä, Uosukaisen Eero. Tämäkin merkkitapaus meni meiltä naapureilta huomaamatta.

Liennekö meihin karjalaisiin tarttunut 30 vuoden aikana, minkä olemme täällä Lempäälässä asuneet, jonkinlainen hitaus, sillä vasta syksyn saapuessa me ehdimme mukaan näihin viidenkymppiin vipinöihin.

Syyskuun 20 p:nä me keräännymme oikein joukolla Leppäsen Väinöä onnittelemaan ja "hienosti" meni. Me juteltiin hauskoja, kaskuttiin karjalaisittain ja tietysti me lystiksemme lauloimmekin. Olihan Väinö tunnettu laulumies.

Haparaisten nuorisoseura muisti pitkä-aikaista työntekijäänsä kukkatervehdyksellä. — Uraisi nuorisoseuratyössä alkoi silloin kun vielä olit "poju" — josta tuli sotamies — vuodet vierii — nyt olet perheenisä, 50-vuotias sotaveteraani.

Lopuksi sanoisin, mitä näillä edellä mainituilla on yhteistä. Kaikki he ovat syntyneet Sakkolan Haparaisissa, asuvat nyt Lempäälässä ja ovat olleet mukana Haparaisten nuorisoseuran toiminnassa. Hyvin paljon onnellisia vuosia ja vuosikymmeniä tahdomme toivottaa heille jokaiselle.

KEVÄÄN YLIOPPILAITA

Lohjan yhteiskoulusta sisarukset Ulla-Riitta ja Timo Kuisma Lohjalta. Vanhemmat ovat Maija ja Lauri Kuisma ja heidän entinen kotikylänsä Sakkolan Haitermä.

Kangasalan yhteiskoulusta sisarukset Kaija ja Päivi Nurminen Kangasalta. Heidän äitinsä Anna Nurmisen o.s. Hatakka entinen kotikylä oli Metsäpirtin Saaroinen.

Keravan yhteiskoulusta Ulla Hatakka Keravalta. Isä majuri Kalevi Hatakka. Entinen kotikylä Metsäpirtin Saaroinen.

**Hyvää Joulua
ja Onnea
Uudelle
vuodelle**

toivottaa

Lempäälän Pyörä

Elämäni untuvia ja okaita

(jatkoa)

Ero Myllytorpasta ei tapahtunut äkkiä. Muuttoon vaikutti varmaan monta seikkaa. Isäni oli asunut ennen avioliittoaan Ojajärvellä ja sinne hän vei myös nuorikkonsa, ja siellä minäkin näin päivänvalon ensikerran. Ojajärven koti oli rautatieaseman läheisyydessä ja myös lähellä kirkasvetistä, sorakivipohjaista, kalliorantaista Ojajärveä. Isälläni oli ikävä rautatien läheisyyteen ja siksi hän osti maatilan Kiviniemestä, jonka kautta oli päätetty Hiitolan—Raasulin rata rakennettavaksi. Tuo oli ehkä suurin syy Kiviniemen muutossa. Ojajärven koti oli palanut ja muistan aina ne tulipalolle tuoksuvat muutamat palosta pelastetut huonekalut. Kuvittelen usein, että olisi ollut sitenkin onnekkampaa muuttaa Ojajärvelle.

Noihin aikoihin tuli myös tieto Titanic'in uppoamisesta. Kotonani kävi pelastusarmeijalaisia laulamassa Titanic-hymniä. Liekö olleet keräämässä rahaa hukkuneiden omaisille tai vain muistoksi lauloivat. Hyvin liikuttavaa ja kaunista olivat laulut kitaran säestyksellä. Sitten tulivat myös sanomat maailmansodasta, joka riehui Keski-Euroopassa. Tuo kaikki oli lapsen mielelle kosketusta suuresta Myllytorpan ulkopuolella olevasta pelottavasta maailmasta.

Tuntui turvalliselta juoksennella omilla, rakkaiksi käyneillä poluilla, jonne onnettomuudet eivät yltäneet. Pietarin ja Viipurin matkoilta palattua tein kierroksen leikkikentilleni ja olin onnellinen, että tuntui kuin sydän olisi hypähdellyt.

Mutta eronhetki läheni. Mylly luovutettiin Virkille. Äiti itki kat-

kerasti. Niin ne vei kuin veikin "Matvein myllyn", nyyhki hän. Oli sentään hyvä, ettei hän elänyt, kun koko Myllytorppa vietiin!

Mylly kuului minunkin varhaislapsuuteni mehukkaimpiin muistoihin. Sen tuttu tasainen jyskytys sai minut usein katsomaan sen suurta siipiratasta, jota vesi pyöritti niin nopeasti, että se näytti isolta vesikiekolta. Oli kohinaa ja kolinaa. Mylläri Aleksanteri Systä näytti minulle kuinka jyväsäkit nostettiin toiseen kerrokseen ja jyvät kaadettiin isoon puiseen supploon. Alakerrassa sitten avattiin suppilo ja jyvät virtasivat myllykiven koloon. Työntyivät kivien väliin ja pursusivat jauhoina reunoilta pienempään supploon. Muistaakseni jauhosuppilossa oli useampia aukkoja, joihin säkit kiinnitettiin, joten säkit täyttyivät tasaisesti ja mylläri ehti hyvin vaihtaa tyhjän säkin täyden tilalle. Nopeasti ja taitavasti vaihto tapahtui, mutta kyllä jauhoja aina hiukan pöllähti, niin että mylläri oli somasti jauhoinen kulmakarvoja ja viiksisiä myöten. Minä keräsin suppiloaukkojen pinnalta jauhoja kouraan ja maiskuttelin juuri jauhettua vielä lämmintä viljaa. Hyvää se oli, maku on yhä suussa, kun muistelen. Varmasti olin jauhoinen minäkin, koska kotona heti käskettiin pestä naama ja kädet, ja puistella mekkoni, ennen kuin sain mennä kamarin puolelle.

Myllyn historiaa en tiedä. Ja en aikuisenakaan tullut enää kiinnittäneeksi huomiota sen syntyperään. Nyt vasta matkaillessani muistojen mailla tahtoisin saada selvää niin monesta asiasta.

Myllyyn liittyvä muisto on myös, kun ainakin kahtena kesä-

nä padon ja sulun yläpuolen vesi virtasi niin tarkkaan pois, että jäi joen keskelle vain kapea puro. Liekö ollut vika padossa, jota piti korjata, vai lienee joen lähtöpaikan vedet kuivuneet? Muistan vain kuinka isäni tuskaili. Olihan veden haku joen liejuista pohjaa käyden hyvin hakalaa. Isä sanoi,kin rakentavansa kaivon. Rakentamatta se kaivo kuitenkin jäi, koska vesi joessa nousi taas.

Kun isä sitten alkoi rakentaa taloa Kiviniemeen, niin ensin kaivettiin kaivo ja talo tehtiin sen viereen, niin oli ollut myös hänen kodissaan Ojajärvellä. Myllytorpan aikana vesi otettiin joesta. Juoma- ja ruokavesi ammennettiin kauhalla lähteistä, joita oli joen alajuoksun rannoilla. Lähteen vesi oli kylmää, kirkasta ja siinä oli oma erikoinen lähteen tuoksu. Vesi kaadettiin kauhasta vaatteiden läpi ämpäriin, sillä veden liike ammentaessa irroitti roskia lähteen reunoilta. Kesällä usein herkutettiin juoden maukasta vettä tuohisesta kauhasta, mikä aina oli lähteen reunalla. Talvella minulla ei ollut lupa mennä lähelle, koska jäätikö oli liukas.

Nyt poikkesin liikaa myllyn muistoihin, mutta kaikki on niin elävää ettei voi sivuuttaa noin vain.

Osuuskaupan tulo tienpäähän ja käynti Kiviniemen uudella talorakennuksella toi oudon enteisen tunteen elämän muutoksesta.

Myllytorppa vuokrattiin postitoimistoksi. Isoäidilleni järjestettiin perätupa asunnoksi, sillä vieläkin hän ei olisi tahtonut lähteä rakkaiksi käyneiltä asuinjoiltaan. Systän Ake jäi isoäitiäni hoitamaan. Ja minä vietin tuhkarokkosairauteni ajan isoäitini luona. Samoihin aikoihin paloi Virkin

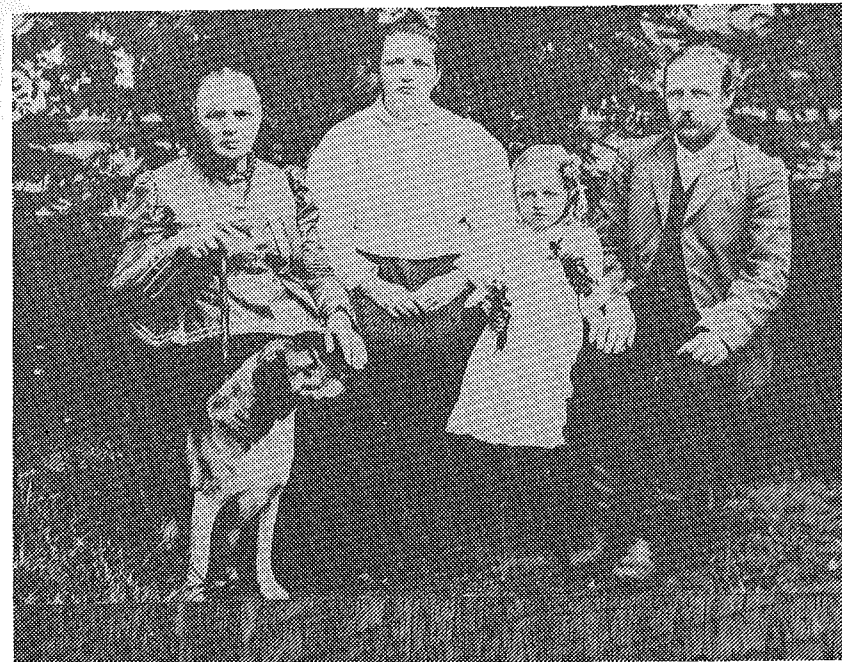
saha. Muistan miten kauhuissaan Ake kertoi tapahtumasta. Se oli kolkkoa, syksyistä aikaa.

Kun paranin, tuli isä hakemaan minua. Oli ikävä jättää isoäitiä, mutta kun hän lupasi myös pian tulla Kiviniemeen, oli ero helpompaa. Ja niin alkoi minulle uudenlainen elämä. Myllytorpan suljettu mielikuvamaailma oli lopussa.

Minulla ei ennen Kiviniemeen muuttoa ollut ketään leikkitoveria. Olin melkein aina yksin, ainoa lapsi aikuisten joukossa, joilla joskus tuntui olevan kovin vähän aikaa minulle. Kuvakirjat ja kartat olivat seuraani, enkä muista erikoisesti leikkitovereita kaivanneenikaan. Olihan minulle pa-

kauneine, vaaleine letteineen oli ensimmäinen tuttavuuteni. Kuinka ihailinkaan häntä. Hän oli kiltti minulle ja usein saimme leikkiä yhdessä. Sitten tutustuin Uosukaisen Hilmaan ja Hiljaan, jotka olivat minusta niin samannäköisiä pellavapäitä, että aina erehdyin nimissä. Hilma otti sitten minua kädestä ja sanoi: — Katso nyt tarkkaan minua. Minä olen Hilma ja tämä tässä on Hilja, joka on kyllä nuorempi minua, mutta silti hiukan pitempi. — Selvä?! — Selvä, sanoin minä ja sen jälkeen en enää nimissä erehtynyt.

Hauskoja olivat leikit männikömetssä ja hiekkakuopalla. Ja

Varhaislapsuuteni onnellista, turvallista aikaa isoäitini ja vanhempieni Dunja (Eudokia) o.s. Falin ja Pekka Teodoroffin kanssa.

ras ystävä isoäiti, joka oli lapsuuselämäni keskipiste. Enimmäkseen hän istui ja kutoi sukkaa, sillä hän ei voinut liikkua ilman keppiä ja silloinkin hitaasti, joten hän oli tavattavissa kun kaipasin selitystä johonkin asiaan, mitä en ymmärtänyt.

Kiviniemessä vasta sain leikkitovereita. Ryypön Martta pitkine,

en muista yhtään ainoata riitais-ta hetkeä, sillä kaikki sujui niin hyvin ja hupaisesti, ettei illoin olisi nukkumaan ehtinyt.

Alkoi sitten "pikkulasten koulu". Oli hyvin jännittävää tavata niin paljon ikätovereita. Ja toveripiiri vaan kasvoi, kun varsinainen kansakoulu alkoi. Oli hauskaa saada kirjat ja lukujärjestys. Saa-

tiin läksyt. Ja minäkin luin ulkoa: — Alussa Jumala loi taivaan ja maan... Mutta kuinka kävikään. On kuin painajaisunta, kun muistelen silloista tunnetta. Op. Hilma Koskenjaakko sanoi: — Klaudia saa poistua tältä tunnilta ja voi jättää myös uskontokirjan tähän pöydälle!

Korvissani humisi ja ihan ko-neellisesti tein kuten käskettiin. Vasta ulkona koulun rappusilla heräsi kuin unesta. Ja siinä Kiviniemen kansakoulun rappusilla, syysskuun auringon valossa kylpevä koulupiha edessäni tunsin ensimmäisen okaan piston. Maa tuntui tosiaan autiolta ja tyhjältä. Oli paha asia, ettei perheessäni koskaan puhuttu eri uskonnoista. Olisi ollut hyvä asia, jos minulle olisi aikaisemmin selvitetty noita uskon eroja, niin en olisi saanut tuon okaan syvää haavaa sieluuni, niin syvää, etten ole siitä vieläkään täydellisesti parantunut. Minulle oli vain sanottu, että on olemassa vain yksi suuri Voima, joka kuluu kaikille ihmisille ja jota kaikkien ihmisten tulee kunnioittaa. — Olisiko sittenkin eri Jumala noilla lapsilla, jotka saivat jäädä uskontotunnille? — Olinko itse parempi vain parempi ja kuitenkin olisi tahtonut olla samanlainen toisten kanssa.

Mieleeni palasi, kuinka kerran, palatessamme Sakkolan kirkosta, jossa isäni useana sunnuntaina kävi ja otti joskus minutkin mukaan, kyselin isältäni, että miksi tässä kirkossa istutaan? — On paljon hauskeempaa Palkealan ja Konevitsan kirkoissa, joissa vain seistään ja polvistutaan ja joissa itse saa sytyttää kynttilän, joissa pappi huiskuttaa hyvältä tuoksuvaa savua, joissa saa lämmintä viiniä, jossa on kirkkoleipää ja pappi voitelee tuoksuvaa öljyä otsaan ja antaa suudella ristiä, la-vertelin. Isäni katsoi pitkään minua. Varmasti vaikeaa vastata.

Sillä olin silloin ehkä vasta 5-vuotias. — Samaa Jumalaa niissä kaikissa kirkkoissa palvellaan. Tässä Sakkolan kirkossa on vain vaatimattomampaa, mutta samaa Jumalaa ylistetään, rukoillaan ja kiitetään. Tässä kirkossa myös saarnataan ja saarna on helpompi kuunnella, kun saa istua. — Helpompaa se oli kuunnella, mutta kuinka nukuttikaan hiljaa istuesssa, ajattelin, mutta en sanonut enää mitään.

Asia oli mielestäni ihan selvä, enkä edes ikooneihin kodissani kiinnittänyt huomiota. Isoäitini oli selvittänyt niiden tehtävän niin kauniisti, että se pätee vieläkin: Jumala on ihmisen paras ystävä ja kuva parhaasta Ystävästä on niin rakas, että tahdomme pitää sen aina esillä ja ystävämme erikoiseksi muistoksi ja kunnioitukseksi saa polttaa öljylamppua kuvan edessä. Kaunis selitys. Olin onnellinen, että kaikilla ihmisillä oli hyvä Ystävä. Elämä tuntui turvalliselta, ei ollut syytä kyselyihin ja niin sitten sain kokea tuon hetken, joka on vaikuttanut elämäntutkimukseeni aivan liikaa ja oli kasvuaikaa kovin hajoittava tekijä.

Tänä päivänäkään en jaksa käsitellä, miksi maailmassa on niin paljon eri uskontoja ja miksi kristinuskossa on monia eri tavalla tulkittuja oppeja. Eihän Jumalanystävä vaadi meiltä muuta kuin rehellisyyttä, kärsivällisyyttä ja rakkautta. Ei meidän tarvitse antaa lunnaita autuudesta ja onnesta, sillä kaikki on aivan helppoa, kun vain uskomme Jumalan ohjeisiin omantuntomme avulla.

Sanotaan, että terve sielu terveessä ruumiissa, mutta minä sanoisin: — Kun sielu on terve pysyy ruumiskin terveenä. Tasanainen ihminen osaa hoitaa itsensä oikein ja terveydenhoito onkin tärkeintä elämässä. (jatkuu)

Toimituksen tuoli

Joulu joutuu, tämä on vuoden viimeinen numero. Tämän vuodenkin aikana on tapahtunut paljon ja etupäässä on ollut ilon hetkiä, eikä toki muistutakaan murheen muistoja. Suvannon Seudun toimittamisessa on aina apua tullut ajallaan, vaikka monesti ei ole oikein ollut rohkeutta edes ajatella miten eteenpäin selvittää. Selvitettiin. Ja jos uusi vuosi tuo uudet murheet, niin antanee jälleen vastaavat voitteetkin.

Näin vuoden päättyessä lienee syytä oikoa vuoden aikana ehkä väärin ymmärrettyjä tapahtumia.

Selostukseni Sakkola-juhlasta

lehden kansikuvan tekstissä oli minun oma näkemykseni ja juuri sakkolalaisena. On pyydetty oikeisemaan ajatus, että Taipaleen ympäristön karttapiirros on vallettu pronssiin ja kiinnitetty patsaan takasivuun, eikä hakattu kiveen, niinkuin oli kirjoitettu. Niin se oli, mutta samalla kiveen oli hakattu sana Taipale, joka on näkemykseni mukaan osa mennyttä Sakkolaa, joten lienee jokaisen oma tulkinta oikea. En mitenkään kiistä Keski-Suomen väestön suurta uhria, josta Taipaleen patsaan kirjoitukset kertovat. Yhdyn täysin ajatukseen, että muistomerkistä tulisi keski-suomalaisten ja sakkolalaisten pyhiinvaelluspaikka, jonka äärellä hiljennymme hetkeksi, silloin kun meillä on siihen tilaisuus.

Sakkolan-juhlan riimikronikan kirjoitti Heikki Kurikka ja on hänen nimensä edelleen Heikki Kurikka, siitä huolimatta, että latoja viime numerossa sen niin mahdolliseksi muuttikin. Se oli ladontavirhe, joka näin oikaistaan!

Viljo Tiinus aikaisemmin kertoi "Marista". Hän oikaisi niin, että tarkoitti "piika-Maria" eikä äitiään.

Sattuneesta tapauksesta viisastuneena kehoitan jokaista vuosia täyttävää antavan henkilötiedot n. kaksi kuukautta ennen merkkipäivää, sillä monesti on myöhemmin henkilötietojen lehteen saanti kyseenalainen. Tässäkin numerossa

TOIVOTAMME KAIKILLE YSTÄVILLEMME

**HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

Suvannon Seutu

Kun meille radio ostettiin

Kotikylässäni alkoi radio-kausi v. 1928, silloin opettaja Pekka Kuokkaselle tuotiin radio, käsitykseni mukaan vähän käytetty saksalais-valmistetta oleva vastaanotin. Tämä vastaanotin oli vielä niin alkukantainen, että "lamput" olivat takakannen ulkopuolella. Me kansakoululaiset saimme usein oikein viranpuolesta kuunnella radiota. Kuuluvaisuus oli silloin heikko ja veivaamista riitti opettajalle tarpeeksi.

Näin lähti radio-kuume kulkemaan pitkin kylää, aina meille saakka, suuren kylän peräpäähän. Radion puolesta puhui monesti ratavartia Ville Toropainen. Hän oli vain tunnustelija, sillä radion välitti meille, tietysti "Torpasen" vihjeestä, Raudussa asuva rata-mestari, jonka nimeä en muista. Näin radio alkoi meillä puhua marraskuussa 1928. Nykyisen Asatehtaan edeltäjän valmistama radio asennettiin silloin meille.

Samaan aikaan ostettiin myös nuori hevonen, jonka ensimmäinen työ yhteistoiminnassa isän kanssa oli, että toivat lähimetsästä radion antennimastot pihaan. Nämä mas-

on henkilöuutisia, jotka olisi välttämättä kuuluneet viime lehteen, mutta sepä ei aina niin helposti käykään päikseen. Lähettäkää vuosia täyttämiset aikanaan, ketään ei pois jätetä, mutta etukäteen ei myöskään ilman lupaa nimeä paineta.

Kaikki henkilöuutiset julkaisemme korvauksetta molemmin puolin, emme laskuta niistä, mutta emme myöskään maksa mitään. Kylläkin kiitämme avustajaa!

Omasta puolestani toivotan kaikille Rauhaisaa Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta!

tot pystytettiin ja väliin kiristettiin kuparilanka antenniksi ja valtava kasa kupari- ja rautaromua kaivettiin maahan maa johdoksi.

Radion hankintahinta oli mielestäni melko korkea, sillä kun hyvä hevonen maksoi 1800 mk, niin radio maksoi 3600 mk.

Tämä "Teho"-merkkinen kone oli paristokäyttöinen. Voimalähteenä oli anodipatteri ja akkumalaattori, niinkuin silloin hienosti sanottiin. Anodit sai ostaa Radio- ja polkupyöräliikkeestä Kiviniemestä ja Mustosen konepajalla ladattiin myös akku.

Tämä oli öljylampun aikaa. Pian kumminkin saatiin kylään sähkö. Meillekin saatiin valovirta. Ostettiin uusi radio, lähes saman hintainen kuin ensimmäinenkin, mutta hevosesta jo tarjottiin 14000 markkaa. Aika muuttui ratkaisevasti. Radio jäi yksin kotiin ja luultavasti koulutettiin puhumaan vierasta kieltäkin.

Jo alusta pitäen äitini täysin hyväksyi radion, kuuluihan jumalanpalvelukset alusta saakka ohjelmaan ja aamu- ja iltahartaus, sekä lastentunnit. "Renkutoksia" ei äiti hyväksynyt. Nykyistä politiikka-peliä ei silloin yritettykään.

Muistiini jäi elävästi Suomi-Ruotsi maaottelun radiointi 1929. Elin innolla mukana, eikä urheiluhulluus ole minusta sen jälkeen pois lähtenyt. Maaottelun selosti "Simeoni" Kolkka tai Tauno Tattari, kumpikin selosti niihin aikoihin. Silloin ei oltu vielä huomattu tri Martti Jukolan kykyä selostajana. Hänestä tuli urheilutilaisuuksien pääselostaja, jonka ansiokas ura jatkui vielä sotien jälkeenkin.

Äidin ei koskaan tarvinnut kuunnella jumalanpalvelusta yksin, vaikka me "syntiset", isä ja

pojan-loppe, olimmekin monesti myöhässä, kun kala söi hyvin koskessa, eikä raaskittu pois lähteä. Joka sunnuntai, satoi tai paistoi päivä, saapui puolentoista km päästä Matti kuulemaan palvelusta, ja nukkui kuin kirkossakin, joi päiväkahvit, jonka jälkeen saapasteli takaisin kotiinsa.

Nyt kerron ensimmäisestä joulujumalanpalveluksesta joka tuli radion kautta.

Tämä oli tapaus silloin. — Karja hoidettiin jo varhain aamulla. Puettiin pyhävaatteet ylle. Pöytiin oli katettu valkeat liinat. Radion kaiutin tuotiin tuvan pöydälle ja yhdistettiin radioon "kamarijohdolla". Kuului hyvin kun voimaa lisää kierrettiin. Lähisukulaiset naapurista saapuivat kuulemaan. Mari-täti käski Juho-sedän myös matkaan.

Kynttelit paloivat kuudessa ja antoivat joulutunnelman. Urkumusiikki pauhasi, juhlasaarna kuunneltiin. Oltiin juhlamielellä. Kun palvelus Suomen kielellä päättyi, tuli toinen palvelus ruotsalaisittain, joka myös radioitiin.

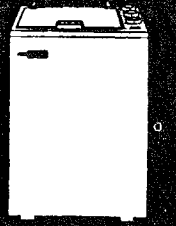
Lähellä puoltapäivää tarjottiin kahvit kaikille. Oli monenlaista joulupiperrosta, vehnästä ja kakkuja. Mari-täti ei oikein luottanut sedän pöytätapojen soveltuvuuteen joulupöytään ja siksi hän asettui pöydän puolelle ja setä käskettiin istumaan lähes pöydän kulman kohdalle penkille. Kun valkoiseen esiliinaan pukeutunut äitini oli tarjoillut kahvin ja vehnäseen piti tarttua, niin setä tietysti kurkoitti kohti munakakkua. Silloin kuului pöydän alla kolahdus. Mari-täti mutristi suutaan ja katsoi tuikeasti setää. Setä ei heti muistanut kasvatusohjeita, vaan kurkisti epäluuloisesti pöytäliinan alle. Huomasi tädin jalan potki-

massa sääreensä. Ei viitsinyt suurempaa rähinää alkaa, vaan tyytyi kohtaloonsa ja söi sitä minkä tati hänelle ojensi. Ajatellen varmaan jatkavansa kotona, itse isäntänä, syömistään oman halunsa mukaan, vaikka nyt ei tarpeeksi saanutkaan syödä. Kun oli mennyt naimisiin! Juhlamiehi ei tästä kovin häiriintynyt. Emännät käskivät huomenta käymään kysymässä: — Onko tahvana kotona! — Olihan joulua odotettu naapureissakin. Kun he kaikki samaan jälkeen astellen kulkivat tuon kolmesataa askelta kotiinsa, tädit vielä hiukan niiskuttivat tuota sedän jääräpäistä, suomalaista omatapaaisuutta. Siinä kulkiessa kuulakkaassa pakassäissä joulun sanoma jälkeen saavutti heidät, ajatus nousi korkeammalle ja nämä maalliset murheet hetkeksi poistuivat mielistään.

Sekajuna puksutti kevyesti, ilman rasittavaa kuormaa, kohti Rautua. Kirkas talvipäivä kaartui maiseman ylle.

Viljo Purontaa

ASA-Cordes
Ulkomitoiltaan markkinoiden pienin, 4 kg täysautomaattinen pesukone. Vain 64x55x43 cm. Ruostumatonta terästä. Pesurumpu itse irroitettavissa. Vapaavalintaiset ja kiinteät ohjelmat.

kairimo
MODIN TAVARATALO
Lempäälä, puh. 74 402

Siskoani Katri Meskasta muistellen

Kaunis on kuunnella kutsua Luojan Nukkua pois, kun uupunut on. Siirtyä sinne mis saanut on suojan. Missä on tuskakin tuntematon. Sinne rauhan majoilta sinäkin jo kaipailit. Takana oli jo elämä työvuosineen, et laiskana aikaasi viettänyt aina oli tekemistä. Useinhan olin siellä sinun luonasi, joka kesä kävin sinua katsomassa. Pitkän sait elämän, mutta niin ihmeen pian se sittenkin kiihtää ettemme huomaakaan. Tulee vanhuus ja Taivaan Isä alkaa muistutella että tämä elämä onkin matkan tekoa toiseen. Ikuiseen kotiin, josta enää ei tarvitse lähteä mihinkään.

Raskaalla kädellä alkoi sinuaakin riisua. Toissa kesänä jouduit sairaalaan tiedon saatua kävin sinua katsomassa, sanoit ettei minulla mitään vaivaa ole tutkivat vaan. Ei sinne sairaalaan vapaaeht-

toisesti kukaan lähde siellä käy aika pitkäksi ja on ikävä kotiin. Sairautesi oli sellaista, ettei voinut kotona hoitaa. Menin viime kesänä taas siskoa katsomaan. Oli sunnuntai aamu olit petillä, hoitaja herätti vieraita saat. Kyllä kyyneleet alkoivat kastella poskiasi, kun kuulit ääneni. Seurustelimme pienen ajan ja me taas lähdimme ja jätimme. Puristin siskon kättä viimeisen kerran sanottiin näkemiin, ja hän jäi taas petille murhe mielin. Ne vuodet ovat pitkät, jotka joutuu sairaalassa olemaan. Nyt tuli yllättäin tieto, että olet hiljaa nukkunut pois. Ilon kyynele sumensi silmäni kun kiitin Taivaan Isää suuresta rakkaudesta kun sisko sai jättää sairastuvuuteen, ja henkesi liiteli omien rakkautesi luo Karitsan istuimen eteen laulamaan kiitos virttä ijäsesti.

Siskosi Lovisa

Suvannon rannoilta v. 1920

"Taas kaikki kauniit muistot mun tulee mieleeni."

Kun kerii muistojen kerää tarpeeksi taaksepäin, niin tulee lapsuus, ja kaikki hauskat ja hyvät asiat, jotka ovat ihmeesti jääneet mieleen.

Elimme Sakkolan kirkolla, tarkemmin kauppias Virkin pihapiirissä.

Sodan jälkeinen aika oli ankeaa ja ilotonta, mutta me lapset emme sitä osanneet niin murehtia.

Kun oli leipää ja Amerikan laardia kyytimieheksi, ei suru tossua painanut. Isäni, Eevert Kylliäisen, kannel soi herkästi pienessä kamarissa. Hänen kaunistaluluaan kuunteli mielellään, muistan sen erittäin elävästi. — Usein ajattelinkin, olisipa hänestä tullut kant-

tori... (Ei tullut vielä tyttärestäkään).

Siihen aikaan ei radio soinnut taustamusiikkia niinkuin nyt. Virkillä oli iso kauppakartano, omasta takaa jopa sähkövalot.

Miehet ja hevoset tekivät pelto-työt. Ei ollut traktoreita, leikkuupuimureista ei kukaan edes uneksunut. Jonkinlainen heinä- ja viljaleikkuukone kyllä jo surisi somasti pellolla. Hevosia oli kahdessa tallista, en lukua muista. Isännällä oli jalorotui ajokki, jonka nimi oli "Stiikana", se vei vointon toisista hevosista armotta.

Lehmiä oli navetassa yli kaksikymmentä. Käsien ahkerat tytöt ne päivittäin lypsivät.

Talon työväki oli silloin talon ruuissa, heitä oli erittäin paljon.

Hellan ääressä häärivät sisarukset Hetti ja Helena, joilla oli aina padat ja kattilat kuumana, mutta siitä huolimatta riitti heiltä ystävällinen sana ja hymy lapsillekin.

Siellä asui isännän äiti eräässä talon monista huoneista. Hän oli vanha ja viisas mummu. Äitini, Aino Kylliäinen, muisti vielä vuosia myöhemmin hänen sanoneen, että "kävi miten kävi, se aina hyvin kävi!" — Tämä jäi minulle mieleen, vasta myöhemmin olen sen totuuden tullut tuntemaan, että niin on!

Joulu oli vuoden kohokohta. Aattoiltana oli koko talon väki perheineen kutsuttu isäntävään kanssa kahville ja joulupukkikin kävi. Muistan kuinka onnellinen veljeni Erik oli, kun sain puserokankaan joululahjana.

Aikaisemmin oli ihmeellisesti "sattuma" leikannut Erikin puseron auki helmasta kaulukseen saakka, ja suoraan päällä ollen. Kun tuli kotiin, puserosta vain kaulus kaulassa, niin äiti ihmetteli, että mitä oli puserolle sattunut? — Erik sanoi, että eihän talon tyteiltä saa kieltää mitään, saatikka lyödä, vaikka mikä olisi!

Äiti oli yksi maan hiljaisista. Hänestä yksistään voisi kirjoittaa kirjan. Hän oli hyvä kaikille ja rakasti lapsia suuresti, niin omia kuin vieraita. Hän joutui huonoista olosuhteista johtuen hoivamaan viittä vierasta lasta, kunnes saivat pysyvän kodin. — Hänellä oli kultainen sydän ja auttava käsi.

Elämä jatkui tasaista tahtiaan. Kesällä me lapset melkein asuimme Suvannon rannalla, oli ihanaa pulahtaa sen vilpoiseen veteen. Oli todella kuumia kesiä. — Talvella kävimme koulua, minä pidin koulussa käynnistä. Opettajina olivat Selma Kankkunen ja Matti Valkonen, heitä muistan rakkaudella. Helena Pekkanen oli sittenkin rakain. Hän piti meille tyttökerhoa,

ja henki oli sen ajan mukainen. Hän osasi meille tytöille osoittaa, mitä on seurata Vapahtajan jälkeä.

Se on ollut erittäin tarpeellista kaikille, mutta varsinkin evakko-
taipaleelle lähteneelle Karjalan suurelle perheelle.

Virkin pihapiiriin kuului entinen kättilö, rouva Anna Lytcke. Hän oli ystävällinen ja tärkeä henkilö meille lapsille. Olimme antaneet hänelle lempinimen "Petu-täti". Se taas johtui hänen isosta kolistaan, jonka nimi oli "Petu". Kissa oli väriltään aivan musta ja hoitajansa paras ystävä. — Sitten tuli suru — joku ilkeä ihminen ampui "Petun". Itkimme jokainen ja yritimme parhaamme mukaan lohduttaa "Petu-tätiä". Kunnes lopulta keksin tuoda hänelle pienen mustan kissanpennun, josta tuli uusi "Petu" tilalle. Niin päättyi sekin murheen aika.

Aili Kylliäinen

§ § § Vast. nopeasti kirjekselyihin
§ § § **KAIKISSA**
§ § § **LAKIASIOISSA.**
§ § § Avioerot, avioehdot, testamentit, perunkirjoitukset, kiinnitykset, perinnöt, elinkeino-, velkomis-, liikenne-, riita-, rikos ym. jutut erikoisehdoin. Maksuttoman oikeudenkäynnin anomukset vähävaraisille. Oikeudenkäynti- ja asiakirjalaidintapalvelut kautta maan. Tiedustelut osoitteella:

LAKIASIAIN
NEUVONTAKESKUS
49401 Hamina 67

Linnanniemen
kiinteistö- ja
asunnonvälitys

Birger-Jaarlinkatu 21 B
Hämeenlinna - Puh. 23 739

Mustikka- matka

Yhten aurinkoisen heinäkuisen päivän myö päätettiin lähtii mustikkaa oikei porukal tuon Mustoakorpie. Kylhä työ sen muistatta — sehä ol siel Korpniity niskal, mis joka kesä ol ain paljo mustikkoi — ja suuri oliitki. Nytki sielt ol jokkuu käynt mustikas ja tiesiit hoastoa, jot paljo siel on nytki marjoi.

No mikäs siin, äkkihiä siint sana kulk talost talluo, jot nut lähetiä. Ja vähä aja peräst ol meitä, 10-vuue hujakoil olevii lähtijöi jo suur sakki. Tommilt oliit Aili ja Arvi, Matilt Aino ja Martta, Yllölt Martta, Topi-Veikko, Heikkise Su-
lo ja meilta ol sit mie ja Osmo.

Ol siin eäntä ja selittelemistä mänö-matkal, ko jokahisel ol nii paljo selitettäväe asjoi, ja ko jokahise pit hoastoa yhtakoa. Tyhjii marja-astijoi heitettiin ilmoa ja tahottii silviisi jo etukättie tietä jot soahoak myös marjoi. Se neät-sie, jos astija puotessoa oikei päi ties jot marjoi soahoa ne täytie, mut jos astija jäi alassui ni se ties jot ei soaha mittiä.

Vaikkei se Mustakorp niin kovi etteäl olt, ni kyl siin män aikoa sin mäsnes. Eihä sitä aamupäiväst kiirettä uo ja päästiihä myö peril ja siihe marjapaikal aikannoa ja ko marjakkuo peästii ni siinhä ei enniä passant muuta höpöttöä, ko pit koittoa soaha astija täytie ja se olki kilpa-pel jot kenne astija ol ensimmäiseks täynnä. Iha alus ol pien kommellus ko Aili naperkast ol lähtent panka irt ja se pit korjata. Onneks miul sattu olemoa pien pätkä nyörii taskus, mil se panka soatii korjatuks väliaikasest, ja kaik piäsiit oikei tosissoa poimimoa.

Aino ko joutsu poimija, ni hä-

Muistikuvia kotikylän ihmislstä

Jatkoa

nel ol iha ensimmäiseks astija täynnä. Se ol kuiteki nii, jot tytöt olliit sukkelampii poimimoa ja saivat astijoase täytie enne meitä poikii, mikä on iha väkise tunnus-tettava. Pojat ko innostuit teke-meä itsesteä mustii niekerlöi. Hyö moalasiit poskiese ja koko noamoase mustaks. Kyl niin ol illuo ja riemuu ko sellasii mustii murjoanloi vileks millo minkäki peho takkoa.

Aino ko ol soant astijoase täytie ni hiä pan sen ye kanno peähä ja pan viel merkil jot se kanto ol ye iso petäjä luon ja ol siin paikas koivuki. — Läks sit toisii tytölöihe luoks ja poimimoa hei astijoihoa täytie. No sitko usjemmat tytöt olliit soanniet astijoase täytie, olpa hie tuoh-kopsa tai muu astija, ni hyö alkoi hoastoa ja patistella, jot eiks lähetä kottii! Hyö olliit jo lähös, mut siihe tulki este ettie, hyö ei peässietkeä lähtiemiä ko Aino ei löytänt kop-sajoase eikä marjojoase.

Heä käi katsomas sielt päi mis heä muist olliessa poimimas, mutko sellasii petäjii ol melkei joka puolel, ni hiä män iha sekasii, eikä osant sannuo sitäkeä jot mis heä ol viimiseks poimimas. Meil tul jo kaikil hätä kättie, jot mitä täs nyt tehheä, ko astijaki hävis. Myö pantii jokahine astijat yhtie paikkaa ja sit lähettii etsimeä sitä Aino astijoa. Löytyhä se viho viime, ko myös oltii aikamma etsiniet, eikä se hyvi etteil oltkoa, mut ko sitä ei siin hätäpässeä älyt, jot tuo petäjähä se ol se merkkipuu.

Sit ko se Aino astija ja marjat löytyit ni myös lähettii kottii iha siin paikas ja meil ol jokahisel oi-kei hyvä miel ko muiteki talviisii käi. Olhase yks asja viel, ko meil olliit noamat mustikas ja ol huol jot mil ne lähtyö puhtoaks, se mustikka ko on mokoma nii lujast kii. Kylhä ne koton lähtyöt, sehä o selvä, mut äkkäilyöt jos tahtuot.

Alen Eino

Tahvo Valtonen 1884—1950. Valtosen veljeksiä oli kaiken kaikkiaan seitsemän kappaletta niin kuin Jukolassa ja melkein laidastaan rakennusmiehiä, kaiken lisäksi ronskia työmiehiä, ja mikäs oli ollessa kun voimaa oli kuin pienessä kylässä. Kaikki Valtosen veljekset olivatkin kuuluisia voimistaan. Tahvokin sanoi kerran, ettei mies päivittäin kasaan mene ja kyllähän sitä sitten kantaa kun ensin olalle saa. Tahvo oli veljeksistä tasaisin ja harkitsevin. Ensin hän rakenteli yksityisille sekä asuin- että karjarakennuksia, mutta sitten hän alkoi urakoidaan isompia töitä kunnalle ja yhteisöille. Näistä mainittakoon Haidermaan kansakoulu, Petäjärven emäntäkoululle useampia rakennuksia, kappalaisen pappilan ym. ym. Yksityisille oli samanlaisesti useampia rakennuksia menollaan. Sillä tavalla hän työlisti useita miehiä kautta vuoden. Itsekin olin Tahvon palkkalistoilla pitkän aikaa. Mikä oli oleellista Tahvon toiminnassa, oli se ettei hän hyväksynyt keinoa työtä, mikä selittänee sen seikan, että hänelle oli aina riittävästi töitä

Tätä puolta ei siin ilo sejas tult ajateltu, jot mikä siint on seuraus.

Joka tapaukses meil ol nii mukavaa ja lustii jot ne torut mitä koton sannuot ei haitanniet mitteä ja myö peätettii jot läheteä toisenki päivän samast paikast mustikkaa, ko siel ol niiki paljo ja viel jäiki.

tarjolla ja urakoita saatavissa. Kun lisäksi Tahvon työmaalla tehtiin pitkää päivää — kellon ympäri ja joskus toistakin ympärystää, niin työ joutui eikä teettäjällä ollut ikävä varttua työn valmistumista. Tahvon porukalla niitä valmistuikin melkoinen määrä ja moesta sortista. Lyhyesti sanottuna Tahvo oli tunnettu ja tunnus-tettu hyvänä rakentajana ja so-puisana henkilönä kaikissa kansakäymisissä.

Antti Naskali 1880—1940 (Yllön Antti) Mistähän lie johtunut, että Haidermaa oli suhteellisesti paljon rakennusmiehiä. Näistä hyvin mittaviin suorituksiin yltänyt rakentaja oli Antti Naskali, kyläläisten keskuudessa tunnettu nimellä ”Yllön Antti”. Nuorempana hänkin oli ensin toisten töissä, mutta vähitellen otti pienempiä urakoita ja kun alkoi luottaa itseensä niin rupesi ottamaan isompia töitä. Vuokselan Noisniemen nuorisoseuran talo ja omassa kylässä samoin nuorisoseuran talo olivat hänen rakentamiaan, tai oikeammin sanottuna ne olivat hänen urakoimiaan. Myöhemmin hän antautui toisen palvelukseen, ollen useilla rakennustyömailla työnjohtajana, joissa suoritti mittavan päivätyön aina kuolemaansa asti.

Tahvo Holttinen 1880—1956. Niinkin hiljaisesta ja vaatimattomasta ihmisestä kuin Tahvo Holttinen oli, olisi vaikea kirjoittaa, ellei olisi päässyt perehtymään häneen hänen omassa työympäristössään. Niin vähän hän teki selkoa työnsä laadusta ja eri työvaiheista omasta aloitteestaan, eikä se niin helppoa ollut päästä niistä perille kyselemälläkään. Tahvo

Holttinen teki nimittäin ajokaluja, sekä kesä — että talvikäyttöön, ja siinä sivussa opetti poikansa avuksensa. Kaikki oli tehtävä aivan alusta alkaen — niinkuin sanotaan — pystystä metsästä viimeiseen pensselin vetoon saakka, ja sinä aikana, kun hän Valkjärveltä kaksikymmen-luvun vaihteessa muutti Haidermaahan — aina siihen saakka kun sotatoimet ajoivat evakkoon — niitä ehti valmistua useita satoja kummankin kelin tarpeiksi ja niinkuin sanoin jo sanoin, oli tehtävä pystystä metsästä. Nykyisin puhutaan täysin valmiista ja puuvalmiista, tässä tapauksessa pitäisi sitä tyyliä käyttäen sanoa metsä- tai saha-valmiista. Esimerkiksi ”siivet” — kurakaaret — oli taivutettava

tuuman vahvuudesta ja kuuden levyisestä saha-valmiista laudasta kotona, aisat oli ensin veistettävä likimitoille kuivumaan ja siitä aikanaan jatkettava, samoin rautatavara oli erivahvuksina pitkinä salkoina, joista sitten tekijän käsissä muotoutui kuhunkin paikkaan sopiva, osittain koristeltukin osa. Nämä kaikki toinen toistaan täydentäen yhdessä — ilman piirustuksia, jotka olivat vain tekijän muistiin syöpyneet vuosien mittaan — loppujen lopuksi muodostivat valmiin kokonaisuuden. Sanotaan, että kaikki on helppoa kun sen osaa, mutta siinäpä se sitten temppu onkin, että niin monta työvaihetta ja niin monta materiaalia saa taipumaan tahtomaansa muotoon ja aina kulloinkin muotivirtauksen mukaan! Niin, se on jo hatun noston arvoinen asia!

Jatkuu

Isännöisijän tehtävät, kirjanpidot, tilinpäätökset ym. huolella ja ammattitaidolla.

ISÄNNÖITSIJÄIN
TALO- JA TILIHUOLTO

Vilusen puistotie
33700 Tampere 70
Puh. 633 729

Siunausrikasta

Joulua ja

Onnellista

Uutta Vuotta

toivottaa

Kauppaliike
Helena Vermasheinä

Vakkala Vesilahti

Suvanto-säätiön opintoavustukset

Hakemukset pitäisi lähettää helmikuun aikana osoitteella: Yrjö Raaska Mantere 37500 Lempäälä. Hakemukseen liitettävä selvitys siitä, missä kylässä vanhemmat ovat asuneet v. 1939 tai 1944, missä oppilaitoksessa hakija opiskelee, aikaisemmat säätiöltä saatu avustus sekä hakijan tarkka osoite.

Muistakaa tilata Suvannon Seutu vuodeksi 1976

Suvannon Seutu maksaa v. 1976 15 mk vuosikerta. Tilauksia vastaanottaa kirjakaupat, posti, Rautakirjan kioskit, osuuskaupat, asiamiehet ja konttori osoite 37370 Narva. Tilatkaa kotiseudun lehti kotinne ja naapurillennekin!

Jukka Niemi

Vesilahti

PÄÄMYYMÄLÄMME

ja

MYYMÄLÄAUTOMME

PALVELEVAT TEITÄ

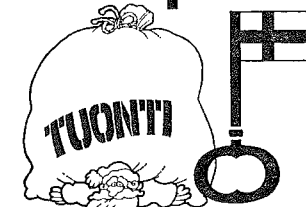
Antti Söyrinki

SEKATAVARALIIKE

NARVA OJOINEN

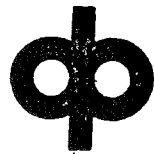
PUH. 77 071

Sortuuko
joulupukki
tuontilahjoihin?

Valitse kotimainen

Ella Roivainen
Polvik. 3 A 12
33100 TRE 10

VESILAHDEN
OSUUSPANKKI

*joustavaa
pankkipalvelua*

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseutulehti, ilmestyy 1976 8 kertaa vuodessa.

Tilaushinta 15 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta cm vakinaisista ilmoituksista alennus.

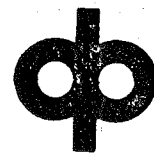
Toimituksen ja konttorin osoite 37370 Narva. Puhelin 931 - 734 843.

Postisiirtotili TA 4307 63 - 1

Pankki Vesilahden Osuuspankki 37370 Narva.

Vastaava toimittaja Viljo Purontaa.

Toimituskunta Viktor Ryyppö, Helmi Uosukainen, Uuno Pulakka, Eero Koppanen ja Väinö Kekki.

TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKOLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIIJA

Vesilahti
Puh. 739 541

Valkeakoski
Puh. 41 810

Vesilahden Säästöpankki

auttaa - neuvoa - palvelee

**LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ**

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 740 886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä urakalla ja laskuun.